

Ситуація: Фізична особа – підприємець (ФОП), який перебуває на спрощеній системі оподаткування (3 група, 5 відсотків без сплати ПДВ), здійснив перерахування благодійної фінансової допомоги на потреби ЗСУ зі свого підприємницького рахунку.

Питання: Чи не позбавляє його це права перебувати на спрощеній системі оподаткування?

Відповідь: Інструкція про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затверджена постановою Правління Національного банку України від 29.07.2022 № 162 (далі – Інструкція).

Фізична особа відкриває окремі рахунки для здійснення підприємницької діяльності незалежної професійної діяльності та для власних потреб (пункт 10 розділу 1 Інструкції).

Згідно з пунктом 24 розділу I Інструкції за поточними рахунками, що відкриваються банками клієнтам – резидентам у національній валюті здійснюються платіжні операції відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

За платіжними рахунками, що відкриваються небанківськими надавачами платіжних послуг користувачам – резидентам у національній валюті, здійснюються платіжні операції відповідно до умов договору та вимог законодавства України з урахуванням особливостей, визначених Законом України від 30 червня 2021 року № 1591-IX «Про платіжні послуги» та в пункті 24 розділу 1 Інструкції.

Забороняється використовувати поточні, платіжні рахунки фізичних осіб, що відкриваються для власних потреб, для проведення операцій, пов'язаних із здійсненням підприємницької та незалежної професійної діяльності. За поточними, платіжними рахунками в національній валюті фізичною особою – резидентом здійснюються платіжні операції відповідно до умов договору та вимог законодавства України, які не пов'язані зі здійсненням підприємницької та незалежної професійної діяльності.

Таким чином заборони щодо використання фізичною особою –підприємцем коштів у національній валюті для власних потреб з поточного/платіжного рахунку, відкритого в надавача платіжних послуг з обслуговування рахунків (далі – надавач платіжних послуг) для здійснення підприємницької діяльності Інструкція не містить. Також Інструкція не містить обов'язку для фізичної особи – підприємця перераховувати кошти з поточного/платіжного рахунку в національній валюті, відкритого в надавача платіжних послуг для здійснення підприємницької діяльності, на поточний/платіжний рахунок цієї особи, відкритий для власних потреб з метою

їх використання після сплати всіх податків і зборів. Проте фізична особа – підприємець має право здійснити такий переказ.

Відповідно до статті 1 Закону України від 05 липня 2012 року № 5073-VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації» зі змінами та доповненнями (далі – Закон № 5073):

благодійник – дієздатна фізична особа або юридична особа приватного права (у тому числі благодійна організація), яка добровільно здійснює один чи декілька видів благодійної діяльності;

благодійна діяльність – добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цим Законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара.

Суб'єктами благодійної діяльності є благодійні організації, які утворені та діють відповідно до Закону № 5073, а також інші благодійники та бенефіціари (стаття 4 Закону № 5073).

Згідно зі статтею 24 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) людина як учасник цивільних відносин вважається фізичною особою.

Статтею 50 ЦКУ визначено, що право на здійснення підприємницької діяльності, яку не заборонено законом, має фізична особа з повною цивільною дієздатністю. Фізична особа здійснює своє право на підприємницьку діяльність за умови її державної реєстрації в порядку, встановленому законом.

При цьому підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку (стаття 42 Господарського кодексу України).

Згідно з підпунктом 7 підпункту 298.2.3 пункту 298.2 статті 298 Податкового кодексу України (далі – Кодекс) у разі здійснення видів діяльності, не зазначених у реєстрі платників єдиного податку (крім платників єдиного податку третьої групи – електронних резидентів (е-резидентів)) платники єдиного податку зобов'язані перейти на сплату інших податків і зборів, визначених Кодексом, з першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) періодом, у якому здійснювалися такі види діяльності.

Враховуючи викладене благодійна діяльність не може здійснюватися в межах підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців, водночас фізичній особі – підприємцю не заборонено після сплати всіх податків і зборів перераховувати кошти з поточного/платіжного рахунку в національній валюті, відкритого в надавача платіжних послуг для здійснення підприємницької діяльності, на поточний/платіжний рахунок цієї особи, відкритий для власних потреб з метою їх використання у тому числі і на благодійність.

Ситуація: Щодо порядку реєстрації фізичної особи – підприємця (ФОП) платником єдиного податку третьої групи.

Контролюючий орган зобов'язаний протягом двох робочих днів із дати надходження заяви про перехід на спрощену систему оподаткування

zareєструвати відповідну особу платником єдиного податку. Заяву подано 01.08.2025 року. Станом на 04.08.2025 реєстрацію платником єдиного податку в електронному кабінеті не відображено, відмова також не надходила.

Питання: Якими мають бути подальші дії платника в такій ситуації?

Відповідь: Відповідно до пункту 299.1 статті 299 Кодексу реєстрація суб'єкта господарювання як платника єдиного податку здійснюється шляхом внесення відповідних записів до реєстру платників єдиного податку.

Згідно з пунктом 299.2 статті 299 Кодексу центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, веде реєстр платників єдиного податку, в якому міститься інформація про осіб, зареєстрованих платниками єдиного податку.

У разі відсутності визначених Кодексом підстав для відмови у реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку контролюючий орган зобов'язаний протягом двох робочих днів від дати надходження заяви щодо переходу на спрощену систему оподаткування зареєструвати таку особу платником єдиного податку (пункт 299.3 статті 299 Кодексу).

У випадках, передбачених підпунктом 298.1.2 пункту 298.1 та підпунктом 298.8.5 пункту 298.8 статті 298 Кодексу, контролюючий орган, у разі відсутності визначених Кодексом підстав для відмови, здійснює реєстрацію суб'єкта господарювання як платника єдиного податку з дати, визначеної відповідно до зазначеного підпункту, протягом двох робочих днів з дати отримання контролюючим органом заяви щодо обрання спрощеної системи оподаткування або отримання цим органом відповідної заяви або відомостей у порядку, встановленому Законом України від 15 травня 2003 року № 755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (пункт 299.4 статті 299 Кодексу).

Згідно з підпунктом 298.1.2 пункту 298.1 статті 298 Кодексу зареєстровані в установленому порядку фізичні особи – підприємці, які до закінчення місяця, в якому відбулася державна реєстрація, подали заяву щодо обрання спрощеної системи оподаткування та ставки єдиного податку, встановленої для першої або другої групи, вважаються платниками єдиного податку з першого числа місяця, наступного за місяцем, у якому відбулася державна реєстрація.

Зареєстровані в установленому законом порядку суб'єкти господарювання (новостворені), які протягом 10 днів з дня державної реєстрації подали заяву щодо обрання спрощеної системи оподаткування та ставки єдиного податку, встановленої для третьої групи, яка не передбачає сплату податку на додану вартість, вважаються платниками єдиного податку з дня їх державної реєстрації.

Відповідно до підпункту 298.8.5 пункту 298.5 статті 298 Кодексу зареєстровані в установленому порядку фізичні особи – підприємці, які до закінчення місяця, в якому відбулася державна реєстрація, подали заяву про обрання спрощеної системи оподаткування та ставки єдиного податку, встановленої для четвертої групи, вважаються платниками єдиного податку з дня державної реєстрації.

Заява подається на вибір платника податків в один із способів, визначених частинами 1 – 4 підпункту 298.1.1 пункту 298.1 статті 298 Кодексу.

У разі відмови у реєстрації платника єдиного податку контролюючий орган зобов'язаний надати протягом двох робочих днів з дня подання суб'єктом господарювання відповідної заяви письмову вмотивовану відмову, яка може бути оскаржена суб'єктом господарювання у встановленому порядку (пункт 299.5 статті 299 Кодексу).

У разі не отримання фізичною особою – підприємцем відмови у реєстрації платника єдиного податку він має можливість відповідно до вимог пункту 299.9 статті 299 Кодексу безоплатно та безумовно у контролюючому органі за місцем податкової адреси отримати (у тому числі в електронному вигляді) витяг з реєстру платників єдиного податку. Строк надання витягу з реєстру платників єдиного податку для зареєстрованих платників єдиного податку не повинен перевищувати одного робочого дня з дня надходження запиту, а для суб'єктів господарювання, які подали заяву щодо переходу на спрощену систему оподаткування, - двох робочих днів з дня надходження запиту. Витяг діє до внесення змін до реєстру.

Ситуація: Фізична особа – підприємець здійснює продаж трьох суконь по 1000,00 грн кожна на загальну суму 3 000,00 грн та:

01 липня 2025 року – отримує 500,00 грн авансу (попередня оплата);

02 липня 2025 року – формує чек перед відправкою товарів із номенклатурою, де зазначена сума авансу (попередня оплата);

05 липня покупець отримує товар;

10 липня покупець хоче повернути одну сукню.

Питання 1: Якими мають бути подальші дії ФОП в такій ситуації?

Відповідь: У зазначеній ситуації достатньо оформити фіскальний касовий чек видачі коштів за формою ФКЧ-2 на суму повернення (реєстрації від'ємного значення) з указанням товару (сукні), що повертається, з прив'язкою до чеку з остаточною оплатою, де вказана номенклатура товарів.

Питання 2: Чи несе ФОП відповідальність у разі, якщо не буде дотримуватися рекомендації оператора Чекбокс (повернення двох чеків і формування нового)?

Відповідь: ДПС рекомендує використовувати лише офіційні роз'яснення, надані ДПС та/або розміщені на офіційних ресурсах ДПС у мережі «Інтернет». У зазначеному випадку рекомендація служби підтримки Чекбокс надмірно формалізована.

Питання 3: Якою є офіційна позиція ДПС щодо правомірності часткового повернення товару за виданими фіскальними чеками без необхідності анулювання всіх пов'язаних чеків, а також можливості оформлення нового чека із затримкою (після фізичної передачі товару) у разі технічної необхідності?

Відповідь: У своєму роз'ясненні, розміщеному за покликанням: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/721669.html>, ДПС чітко зазначає, що «Обставини приймання авансів та надання знижок є результатом виключно

договірних відносин між покупцем та продавцем і тому не можуть бути формалізованими, але не повинні суперечити нормам прямої дії Цивільного кодексу України.».

Тобто якщо суб'єкт господарювання належним чином організовує продаж товарів, отримання авансу та остаточної оплати, проведення операцій повернення одиниці або частини товарів із загального переліку в межах такого продажу може здійснюватися без необхідності анулювання всього ланцюга створених чеків (приклад – відповідь на питання 1).

Питання 4: Чи передбачає законодавство обов'язок повертати кошти у тій формі, в якій здійснювався розрахунок, якою є офіційна позиція ДПС?

Відповідь: ДПС на постійній основі рекомендує здійснювати повернення коштів у тій формі, в якій здійснювався розрахунок при продажу товарів, робіт, послуг, для полегшення обліку отриманої та повернутої торгівельної виручки, при цьому суб'єкт господарювання може змінити форму коштів при їх поверненні за попереднім погодженням із покупцем.

Окрім того, відповідно до частини 3 статті 9 Закону України від 12 травня 1991 року № 1023-ХІІ «Про захист прав споживачів» (далі – Закон № 1023) при розірванні договору купівлі-продажу розрахунки із споживачем провадяться виходячи з вартості товару на час його купівлі. Гроші, сплачені за товар, повертаються споживачеві у день розірвання договору, а в разі неможливості повернути гроші у день розірвання договору – в інший строк за домовленістю сторін, але не пізніше ніж протягом семи днів.

При цьому в абзаці 3 частини 1 статті 9 Закону № 1023 встановлено, що обмін товару належної якості провадиться, якщо він не використовувався і якщо збережено його товарний вигляд, споживчі властивості, пломби, ярлики, а також розрахунковий документ, виданий споживачеві разом із проданим товаром, або відтворений на дисплеї програмного реєстратора розрахункових операцій (дисплеї пристрою, на якому встановлений програмний реєстратор розрахункових операцій) QR-код, що дає змогу споживачеві здійснювати його зчитування та ідентифікацію з розрахунковим документом за структурою даних, що в ньому містяться, або надісланий електронний розрахунковий документ на наданий споживачем абонентський номер чи адресу електронної пошти.

Отже, за умови погодження із споживачем часу та способу повернення коштів за товари, роботи, послуги, що не порушує встановлених строків для такого повернення, форма (готівка на безготівкову і навпаки), у якій повертаються кошти, може бути змінена.

Ситуація: Неприбуткова організація отримала гуманітарну допомогу від нерезидента у вигляді запчастин, що використовуються як сировина для виготовлення безпілотних літальних апаратів (дронів). Ця сировина була передана на умовах давальницької сировини товариству з обмеженою відповідальністю (ТОВ) для її переробки та виготовлення дронів. Після виготовлення дрони мали бути повернуті неприбутковій організації, а надалі безоплатно передані військовій частині.

У результаті ракетного удару було зруйновано виробничі потужності ТОВ, у тому числі знищено обладнання, виготовлену продукцію та сировину, що перебувала на переробці.

З боку неприбуткової організації постає питання щодо належного документального підтвердження та подальшого звітування за сировиною, яка є гуманітарною допомогою, перебувала на переробці на умовах давальницької сировини, і була знищена внаслідок ракетного удару. На момент знищення зазначена сировина, відповідно до вимог бухгалтерського обліку, обліковувалась на балансі неприбуткової організації.

Питання 1: Як відобразити у звітності неприбуткової організації факт втрати гуманітарного вантажу?

Відповідь: Перш за все зазначимо, що оскільки відповідно до підпункту 19¹.1.28 пункту 19¹.1 статті 19¹ Кодексу до функцій контролюючих органів належить, зокрема, надання індивідуальних податкових консультацій з питань податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, питання правомірності та порядку проведення операцій із гуманітарною допомогою, а також порядку документального оформлення шкоди та збитків, завданих суб'єктам господарювання внаслідок збройної агресії російської федерації, не належать до компетенції ДПС.

Правові, організаційні, соціальні засади отримання, надання, оформлення, розподілу і контролю за цільовим використанням гуманітарної допомоги визначаються в Законі України від 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV «Про гуманітарну допомогу» (далі – Закон № 1192).

При цьому бухгалтерський облік гуманітарної допомоги та відповідна звітність, як встановлено в частині четвертій статті 11 Закону № 1192, здійснюються отримувачами гуманітарної допомоги та набувачами гуманітарної допомоги (юридичними особами) у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, тобто Міністерством фінансів України. У разі відсутності обліку щодо отримання та цільового використання гуманітарної допомоги вона вважається використаною не за цільовим призначенням.

Пунктом 133.4 статті 133 Кодексу встановлено, що не є платниками податку на прибуток підприємств неприбуткові підприємства, установи та організації у порядку та на умовах, встановлених цим пунктом.

Формування доходів та видатків, що відображаються у Звіті про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації, форма якого затверджена наказом Міністерства фінансів України від 17.06.2016 № 553, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07.07.2016 за № 932/29062 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 28.04.2017 № 469) (далі – Звіт), здійснюється за правилами бухгалтерського обліку на підставі належним чином складених первинних документів.

Для цілей податкового обліку доходи, одержані неприбутковими організаціями, відображаються у рядках 1.1 – 1.11 частини I Звіту, а суми

видатків (витрат) – у рядках 2.1 – 2.6 частини I Звіту. Форма Звіту передбачає заповнення лише тих показників, які відображають особливості діяльності неприбуткової організації залежно від закону, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації.

Зокрема, такі доходи як надходження у вигляді безповоротної фінансової допомоги, добровільних пожертвувань, милосердя тощо, у тому числі благодійної та гуманітарної допомоги, відображаються відповідно у рядках 1.6, 1.6.1, 1.6.2 ГД, 1.6.3 частини I Звіту.

Видатки (витрати) неприбуткової організації у вигляді безповоротної фінансової допомоги, добровільних пожертвувань, милосердя тощо, у тому числі, зокрема, благодійна допомога та гуманітарна допомога, відображаються відповідно у рядках 2.4, 2.4.1, 2.4.2 ГД, 2.4.3 частини I Звіту.

Інформація щодо операцій з гуманітарною допомогою відображається у додатку ГД до рядків 1.6.2 ГД, 2.4.2 ГД та 3.1 ГД Звіту (далі – додаток ГД до Звіту). Додаток ГД до Звіту подають неприбуткові організації, що є отримувачами та набувачами гуманітарної допомоги.

Залишок нерозподіленої гуманітарної допомоги на початок звітного (податкового) року зазначається у відповідному розділі I додатка ГД до Звіту.

У разі отримання гуманітарної допомоги неприбуткова організація (отримувач чи набувач) таку гуманітарну допомогу відображає, зокрема:

у графах 2 – 12 розділу II «Отримано гуманітарну допомогу за звітний (податковий) рік» додатка ГД до Звіту. При цьому, сумарне значення вартості отриманої гуманітарної допомоги, що відображається у графі 9 «Вартість гуманітарної допомоги» розділу II, переноситься у рядок 1.6.2 ГД «гуманітарна допомога» частини I Звіту;

у графах 2 – 9 розділу III «Розподілено гуманітарну допомогу за цільовим призначенням за звітний (податковий) рік» додатка ГД до Звіту із зазначенням, зокрема, найменування та кількості фактично розподіленої (використаної) гуманітарної допомоги тощо. Сумарне значення показників графи 8 «Вартість гуманітарної допомоги» розділу III переноситься до рядка 2.4.2 ГД «гуманітарна допомога» частини I Звіту.

Розділ IV «Гуманітарна допомога, використана не за цільовим призначенням, за звітний (податковий) рік» додатка ГД до Звіту заповнюється у разі розподілу гуманітарної допомоги не за цільовим призначенням, або у разі відсутності бухгалтерського обліку отримання та цільового використання гуманітарної допомоги із відображенням інформації у графах 2 – 7. Сумарне значення показників графи 7 розділу IV додатка ГД до Звіту переноситься у рядок 3.1 ГД частини II Звіту.

При цьому форма Звіту передбачає визначення податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств неприбутковою організацією у частині II Звіту за операціями нецільового використання активів, у тому числі гуманітарної допомоги, та не враховує форс-мажорні обставини, пов'язані зокрема зі знищенням майна під час воєнного стану на території України.

Водночас, згідно з пунктом 46.4 статті 46 Кодексу, якщо платник податків вважає, що форма податкової декларації, визначена центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, збільшує або зменшує його податкові зобов'язання, всупереч нормам цього Кодексу з такого податку чи збору, він має право зазначити цей факт у спеціально відведеному місці в податковій декларації.

У разі необхідності платник податків може подати разом з такою податковою декларацією доповнення до такої декларації, які складені за довільною формою, що вважатиметься невід'ємною частиною податкової декларації. Таке доповнення подається з поясненням мотивів його подання. Платник податків, який подає звітність в електронній формі, подає таке доповнення в електронній формі.

Отже, з урахуванням викладеного вище, отримувачам (набувачам) гуманітарної допомоги, які є неприбутковими організаціями, та втратили під час дії воєнного стану на території України майно у вигляді гуманітарної допомоги у зв'язку з ворожими обстрілами, і факт такої втрати підтверджено відповідними документами у законодавчо встановленому порядку, рекомендується відобразити такі втрати у розділі III «Розподілено гуманітарну допомогу за цільовим призначенням за звітний (податковий) рік» додатка ГД до Звіту із зазначенням у графі 9 замість дати та номеру акта передачі гуманітарної допомоги реквізитів відповідного акта про знищення гуманітарної допомоги, складеного на підставі підтверджуючих документів, з поданням пояснень та доповнень до такого Звіту, які складені за довільною формою, що вважатиметься невід'ємною частиною Звіту.

Питання 2: Чи є обов'язковим отримання сертифіката Торгово-промислової палати України (ТПП) для підтвердження факту форс-мажору (раптового знищення майна)?

Питання 3: Чи необхідне погодження (або подання запиту) до обласної військової адміністрації щодо втрати гуманітарного вантажу, якщо звітність подається безпосередньо до Мінсоцполітики, а державні контракти відсутні?

Питання 4: Який перелік документів для документального підтвердження втрати гуманітарного вантажу?

Питання 5: Чи може довідка у вільній формі від ДСНС про факт пожежі та її причину (внаслідок ракетного обстрілу) вважатися достатнім документом, що замінює офіційний акт про причини пожежі?

Відповіді на питання 2 – 5: Облік і контроль за отриманням та цільовим використанням гуманітарної допомоги регулюються статтею 11 Закону № 1192.

До спеціально уповноважених державних органів із питань гуманітарної допомоги згідно зі статтею 4 Закону № 1192 належить, зокрема, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення.

Міністерство соціальної політики України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом

Міністрів України і який забезпечує формування та реалізацію державної політики, зокрема, у сфері соціального захисту населення (абзац перший пункту 1 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 423).

Тож питання порядку визнання допомоги гуманітарною та проведення операцій із нею належать до компетенції Міністерства соціальної політики України.

Для цілей оподаткування згідно з пунктом 44.1 статті 44 Кодексу платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, інформації, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Платникам податків забороняється формування показників податкової звітності, митних декларацій на підставі даних, не підтверджених документами, що визначені абзацом першим пункту 44.1 статті 44 Кодексу.

Відповідно до частини першої статті 9 Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон № 996) підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи.

Згідно зі статтею 1 Закону № 996 первинний документ – це документ, який містить відомості про господарську операцію.

Первинні документи повинні мати обов'язкові реквізити, визначені частиною другою ст. 9 Закону № 996.

Порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів встановлено Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 05.06.1995 за № 168/704.

Регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, затверджує національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку, національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку в державному секторі, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності (абзац перший частини другої статті 6 Закону № 996).

Зокрема, з питань, пов'язаних з порядком списання підприємствами (організаціями) знищеного або зіпсованого майна у зв'язку із російською збройною агресією проти України, Міністерством фінансів України надано роз'яснення листом від 10.10.2022 № 41010-06-62/23254, який розміщено на сайті ДПС за посиланням: <https://tax.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/629143.html>.

Як зазначено у роз'ясненні, для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка (частина перша статті 10 Закону № 996).

Згідно з Порядком подання фінансової звітності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 року № 419 (далі – Порядок № 419) та Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.10.2014 за № 1365/26142 (далі – Положення № 879) проведення інвентаризації обов'язкове у разі, зокрема, встановлення фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів); техногенних аварій, пожежі чи стихійного лиха (на день після закінчення явищ) в обсязі, визначеному керівником підприємства.

Як встановлено пунктом 4 розділу IV Положення № 879 виявлені при інвентаризації розбіжності між фактичною наявністю активів і зобов'язань і даними бухгалтерського обліку регулюються підприємствами в такому порядку, зокрема:

нестача запасів у межах установлених норм природного убутку, виявлена під час інвентаризації, списується за розпорядженням керівника підприємства на витрати;

нестача цінностей понад норми природного убутку, а також втрати від псування цінностей списуються з балансу та відносяться на рахунок винних осіб у розмірі, визначеному відповідно до законодавства, у разі якщо винні особи не встановлені, вони зараховуються на позабалансовий рахунок до моменту встановлення винних осіб або закриття справи згідно із законодавством.

Слід зазначити, що Порядок визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії російської федерації, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 326 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22 липня 2022 року № 951).

Порядок виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії російської федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 року № 473. Цей Порядок застосовується для фіксації пошкоджень, зумовлених збройною агресією російської федерації, будівель та споруд приватної та комунальної форми власності, а також може застосовуватися для фіксації пошкоджень будівель і споруд державної форми власності.

Частиною другою статті 14¹ Закону України від 02 грудня 1997 року № 671/97-ВР «Про торгово-промислові палати в Україні» (далі – Закон № 671/97-ВР) визначено, що форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору

(контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами.

Згідно з частиною першою статті 14¹ Закону № 671/97-ВР Торгово-промислова палата України та уповноважені нею регіональні торгово-промислові палати засвідчують форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) та видають сертифікат про такі обставини протягом семи днів з дня звернення суб'єкта господарської діяльності за собівартістю.

Зважаючи на зазначене, в загальному порядку відображення у бухгалтерському обліку неприбуткової організації втрат від псування або знищення майна (у тому числі у вигляді гуманітарної допомоги), що перебуває на балансі такої організації, повинно здійснюватися на підставі відповідних первинних документів, за умови проведення обов'язкової інвентаризації, та інших підтверджуючих документів, у тому числі за наявності сертифіката про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили).

При цьому питання визначення необхідного переліку документів, що підтверджують факт втрати (знищення) майна у вигляді гуманітарної допомоги належать до компетенції Міністерства соціальної політики України та Міністерства фінансів України.

Ситуація: Щодо правильного формування фіскального касового чека (чека програмного реєстратора розрахункових операцій) у разі отримання авансу (передоплати) та подальшого часткового повернення коштів.

Відповідь: При оформленні операцій, подібних до зазначеної ситуації, слід користуватись вже наведеним вище роз'ясненням за покликанням: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/721669.html>, та у разі продажу товару з отриманням попередньої оплати «авансу», у тому числі відповідно до договору у письмовій формі, у першому чеку замість назви має бути зазначено, що це «аванс за ххх», де «ххх» – це назва або артикул товару та вказана саме та сума, яка була отримана від покупця. Також може використовуватись номер замовлення, як наведено в прикладі для зазначеної ситуації.

Примітка: також може бути зазначений будь-який інший ідентифікатор, який забезпечить ідентифікацію товару, що продається, і за який отримано «аванс». Кількість чеків на приймання авансів не обмежена, правила їх формування єдині. Окрім того, в коментарях до такого чеку рекомендуємо зазначати «Залишок до сплати» (не обов'язковий реквізит, який допоможе ідентифікувати господарську операцію).

Другий чек (останній чек), у межах якого відбувається остаточний розрахунок і вручення товару покупцю (в тому числі який не передбачає остаточної оплати, у зв'язку із повним погашенням вартості товарів авансами), має містити повну номенклатуру, де зазначена назва товару (послуги), що реалізується, його повна ціна, кількість, відображений раніше отриманий аванс (аванси), на який буде зменшуватись вартість такого товару, та безпосередньо сума до сплати після врахування суми авансу (авансів), які були попередньо внесені покупцем.

Примітка: Звертаємо увагу, що програмування реєстраторів розрахункових операцій/програмних реєстраторів розрахункових операцій із метою відповідної візуалізації фіскальних касових чеків, які ними створюються, та відображення інформації про здійснені суб'єктами господарювання розрахункові операції, має відбуватись відповідно до «Технології зберігання і збору даних РРО для ДПС. Протокол передачі інформації» та/або АРІ фіскального сервера.

Також рекомендуємо встановлювати суму авансу у розмірі не більшому, ніж ціна найдешевшої одиниці товару в межах продажу, з метою уникнення необхідності анулювання всіх створених розрахункових документів.

За таких умов, у випадку необхідності повернення частини коштів за повернутий товар в межах такого продажу, достатньо буде оформити чек за формою ФКЧ-2 на суму повернення (реєстрації від'ємного значення) з указанням товару (розетки), що повертається, з прив'язкою до чека з остаточною оплатою, де вказана номенклатура товарів.

Питання 1: Чи правильно ми розуміємо роз'яснення <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/721669.html>?

Відповідь: Роз'яснення, розміщене за покликанням: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/721669.html>, описує ситуацію, за якої відбувається повернення всього придбаного товару на повну суму покупки, що і потребує в свою чергу анулювання (реєстрації від'ємного значення) всього ланцюга створених розрахункових документів. Тому у разі часткового повернення товарів у межах продажу та врахування ризиків повернення певної частини таких товарів продавцем, реєстрація повернення частини торгівельної виручки може відбуватись у межах останнього сформованого фіскального касового чека, що передбачає передачу права власності на товари та враховує внесені раніше аванси (попередні оплати).

Питання 2: Чи існує інший алгоритм дій у цій ситуації?

Відповідь: Найбільш раціональним способом, який не підлягає формалізації в наведеній ситуації, є отримання авансу 200,00 грн (або суми, меншої ніж вартість найдешевшого товару) і формування відповідного фіскального касового чека. Під час остаточного розрахунку формуємо розрахунковий документ із номенклатурою товарів (розетка – 300,00 грн; вимикач – 200,00 грн), відображенням отриманого раніше авансу – 200,00 грн, та залишку суми до сплати – 300,00 грн.

За таких умов, у випадку не повного, а часткового повернення товарів в межах одного продажу (повернення однієї з одиниць товару), у суб'єкта господарювання буде відсутня необхідність анулювати чек про отримання авансу.

Вчергове наголошуємо, що організація ведення господарської діяльності, як і ризики при її веденні, є зоною відповідальності самого платника податків. ДПС не уповноважена організовувати господарську діяльність платників податків та жодним чином не обмежує їх у виборі видів та способів діяльності, які не заборонені у законодавстві.

Ситуація: Внаслідок ракетного удару по школі було знищено значну кількість майна, зокрема комп'ютерну техніку. Юридична особа – платник ПДВ вирішила обновити власне обладнання та безоплатно передати комп'ютери, які попередньо були промарковані, школі.

Питання: Чи може ТОВ скористатися пунктом 197.1.15 Кодексу щодо звільнення від оподаткування ПДВ у разі, якщо у статутних документах ТОВ не передбачено мету діяльності «благодійництво» або будь-який інший напрям із переліку, визначеного статтею 3 Закону № 5073?

Відповідь: За загальними правилами операції з надання благодійної допомоги звільняються від оподаткування ПДВ за умови дотримання вимог, визначених підпунктом 197.1.15 пункту 197.1 статті 197 Кодексу, зокрема за умови, що:

однією із сторін при здійсненні таких операцій є обов'язково суб'єкт, що має статус благодійної організації, утвореної і зареєстрованої відповідно до законодавства;

постачання благодійної допомоги повинно бути безоплатним, а саме без будь-якої грошової, матеріальної або інших видів компенсації;

благодійна допомога не надається у вигляді зазначених у розділі VI Кодексу підакцизних товарів, цінних паперів (крім наданих ендавментів, зазначених у розділі IV Кодексу), нематеріальних активів і товарів/послуг, призначених для використання в господарській діяльності.

У разі недотримання усіх вимог, визначених підпунктом 197.1.15 пункту 197.1 статті 197 Кодексу, такі операції оподатковуються ПДВ у загальновстановленому порядку.

Отже, враховуючи, що безоплатна передача комп'ютерів школі здійснюється товариством, яке не є благодійною організацією, то такі операції не підлягають звільненню від оподаткування ПДВ відповідно до підпункту 197.1.15 пункту 197.1 статті 197 Кодексу.

Ситуація: Фізична особа – підприємець, зареєстрована у населеному пункті Луганської області, який був окупований у квітні 2014 року, мала реєстрацію платником єдиного податку, яка була скасована податковою службою 30.09.2016 року. Внаслідок цього у ФОП виник борг за єдиним податком у розмірі 6,7 тис. грн та за ЄСВ – 13,0 тис. грн.

Питання 1: Чи має фізична особа – підприємець право на списання даної заборгованості?

Питання 2: Якими нормативно-правовими актами передбачено порядок та підстави для списання заборгованості?

Питання 3: За який період заборгованість може бути списана: починаючи з квітня 2014 року чи з іншого визначеного періоду?

Питання 4: Якими саме нормативними документами слід керуватися при підготовці заяви на списання заборгованості?

Відповідь на питання 1-4: Територіальними податковими органами здійснюється списання безнадійного податкового боргу на виконання положень

статті 101 Кодексу згідно з Порядком списання безнадійного податкового боргу платників, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2022 № 220, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 10.08.2022 за № 908/38244.

Згідно з положеннями цих актів списанню підлягає безнадійний податковий борг, у тому числі пеня та штрафні санкції, нараховані на такий податковий борг.

Щодо фізичної особи, у тому числі фізичної особи – підприємця, які не є померлою або визнана в судовому порядку недієздатною, безвісно відсутньою або оголошена померлою (що вбачається з викладення ситуації), визнається безнадійним та списується такий податковий борг:

податковий борг платника податків, визнаного в установленому порядку банкрутом, вимоги щодо якого не були задоволені у зв'язку з недостатністю майна банкрута, - станом на дату набрання законної сили ухвалою суду про завершення процедури погашення боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність (згідно з Кодексом України з процедур банкрутства (далі – КУПБ));

податковий борг платника податків, у тому числі податкового агента, стосовно якого минув строк давності, встановлений пунктом 102.4 статті 102 глави 9 розділу II Кодексу (1095 днів), - станом на дату прийняття рішення керівником (його заступником або уповноваженою особою) територіального органу ДПС;

податковий борг платника податків, що виник внаслідок форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), - станом на дату, що настає за граничним строком сплати грошових зобов'язань за період, на який припадає дата, зазначена в документі, що засвідчує факт форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили). Такий факт форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) підтверджується сертифікатом про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили), виданим Торгово-промисловою палатою України або уповноваженими нею регіональними торгово-промисловими палатами.

Щодо списання за строком давності слід додатково зазначити, що відповідно до пункту 102.4 статті 102 Кодексу в разі якщо грошове зобов'язання нараховане контролюючим органом до закінчення строку давності, визначеного у пункті 102.1 цієї статті, податковий борг, що виник у зв'язку з відмовою у самостійному погашенні такого грошового зобов'язання, може бути стягнений протягом наступних 1095 календарних днів з дня виникнення податкового боргу, крім випадків, передбачених абзацом третім пункту 59.1 статті 59 Кодексу. Якщо платіж стягується за рішенням суду, строки стягнення встановлюються до повного погашення такого платежу або визначення боргу безнадійним (за підставами іншими, ніж закінчення строку давності).

Разом з тим, підпунктом 38.2 підрозділу 10 розділу XX Кодексу встановлено, що на період проведення антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення проведення операції Об'єднаних сил (ООС)

для платників податків, місцезнаходженням (місцем проживання) яких станом на 14 квітня 2014 року була тимчасово окупована територія та/або територія населених пунктів на лінії зіткнення і які станом на 1 січня 2017 року не змінили своє місцезнаходження (місце проживання) із зазначених територій на іншу територію України, зупиняється застосування норм статей 59, 60 (в частині податкових вимог), 87 – 101 Кодексу.

Відлік строку давності, визначений статтею 102 Кодексу, зупиняється на період, протягом якого до платників податків, зазначених у цьому підпункті, не застосовувалися заходи стягнення, передбачені статтями 59, 60, 87 – 101 Кодексу.

Норми цього підпункту не застосовуються з дати реєстрації зміни місця проживання фізичною особою – платником податків і переселення на іншу територію України на постійне місце проживання, місце проживання внутрішньо переміщеної особи та проведення реєстраційної дії щодо зміни місця проживання фізичної особи – підприємця.

Необхідно при цьому зазначити, що від березня 2020 року було прийнято низку законодавчих актів, які зупинили перебіг зазначеного вище строку давності.

Згідно з цими законодавчими актами строк давності зупинявся в такі періоди:

з 18.03.2020 по 17.03.2022 – відповідно до пункту 52² підрозділу 10 розділу XX Кодексу для всіх платників податків;

з 07.03.2022 по 24.11.2022 – відповідно до підпункту 69.9 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу для всіх платників податків;

у періоді з 07.03.2022 по 17.03.2022 – одночасно діяли пункт 52² і підпункт 69.9 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу для всіх платників податків;

з 17.03.2022 по 01.08.2023 – відповідно до пункту 102.9 статті 102 Кодексу (з 17.03.2022 по 27.05.2022 норма діяла без виключень, а з 27.05.2022 по 01.08.2023 – з виключеннями щодо випадків, передбачених Кодексом);

у періоді з 17.03.2022 по 24.11.2022 – одночасно діяли підпункт 69.9 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу і пункт 102.9 статті 102 Кодексу;

з 24.11.2022 по 01.08.2023 – відповідно до підпункту 69.9 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу для платників податків, які не мають можливості своєчасно виконувати податкові обов'язки, передбачені статтями 59 – 60, 87 – 101 Кодексу, та/або визначення грошових зобов'язань згідно із статтею 116 Кодексу;

у періоді з 27.05.2022 по 01.08.2023 – пункт 102.9 статті 102 Кодексу діяв із виключеннями, передбаченими підпунктом 69.9 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу;

з 01.08.2023 – для груп платників з податковим боргом, який виник до 24.02.2022, згідно з підпунктом 69.40 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу.

Перебіг строку давності відновився:

для платників податків, які мають можливість своєчасно виконувати податкові обов'язки, передбачені статтями 59 – 60, 87 – 101 Кодексу, та/або визначення грошових зобов'язань згідно із статтею 116 Кодексу – із 24.11.2022 (період зупинення, який вираховується із загального строку давності податкового боргу – з 18.03.2020 по 24.11.2022);

для платників податків, які не мають можливості своєчасно виконувати податкові обов'язки (крім платників податків, визначених підпунктом 69.40 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу), передбачені статтями 59 – 60, 87 – 101 Кодексу, та/або визначення грошових зобов'язань згідно із статтею 116 Кодексу – із 01.08.2023 (період зупинення, який вираховується із загального строку давності податкового боргу – з 18.03.2020 по 01.08.2023).

Для платників податків, які визначені підпунктом 69.40 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу і які мають податковий борг, що виник до 24.02.2022, перебіг строку давності не відновився.

Для платників податків, які визначені підпунктом 69.40 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу і які мають податковий борг, що виник після 24.02.2022, перебіг строку давності відновлено з 01.08.2023.

Отже, якщо ФОП перереєструвався на підконтрольну Україні територію, його податковий борг може бути визнано безнадійним та списано:

у разі визнання його банкрутом у встановленому КУПБ порядку та надходження до територіального органу ДПС ухвали суду про завершення процедури погашення боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність, яка набрала законної сили (у цьому випадку подання заяви про списання податкового боргу від платника не вимагається, однак він може її подати за бажанням);

з підстави закінчення строку давності (1095 днів) з урахуванням зазначених вище періодів зупинення строку давності (заява ФОП також не є обов'язковою);

з підстави форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) – за заявою платника з наданням ним Сертифікату, виданого Торгово-промисловою палатою України або уповноваженими нею регіональними торгово-промисловими палатами.

ФОП, який не перереєструвався на підконтрольну Україні територію, не має права на списання податкового боргу.

Щодо списання заборгованості ФОП з єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок).

Відносини у сфері державної політики з адміністрування єдиного внеску регулюються Законом України від 08 липня 2010 року № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон № 2464), а також Інструкцією про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 20.04.2015 № 449,

zareєстрованим у Міністерстві юстиції України 07.05.2015 за № 508/26953 (далі – Інструкція № 449).

Платник єдиного внеску зобов'язаний своєчасно та в повному обсязі нараховувати, обчислювати і сплачувати єдиний внесок до податкового органу за основним місцем обліку платника єдиного внеску (пункт 1 частини другої статті 6 Закону № 2464).

Порядок сплати єдиного внеску регламентовано нормами статті 9 Закону № 2464. Єдиний внесок підлягає сплаті незалежно від фінансового стану платника (пункт 12 статті 9 Закону № 2464).

Пунктом 6 частини першої статті 1 Закону № 2464 визначено, що недоїмка – сума єдиного внеску, своєчасно не нарахована та/або не сплачена у строки, встановлені Законом № 2464, обчислена податковим органом у випадках, передбачених Законом № 2464.

Строк давності щодо нарахування, застосування та стягнення сум недоїмки, штрафів та пені не застосовується (частина шістнадцята статті 25 Закону № 2464).

Статтею 25 Закону № 2464 встановлено, що суми недоїмки стягуються з нарахуванням пені та застосуванням штрафів.

Згідно з пунктом 7 статті 25 Закону № 2464 сума недоїмки не підлягає списанню, крім випадків смерті фізичної особи, визнання її безвісно відсутньою, недієздатною, оголошення померлою та відсутності осіб, які відповідно до цього Закону несуть зобов'язання із сплати єдиного внеску.

Відповідні положення містяться і в Інструкції № 449.

Отже, у даній ситуації заборгованість ФОП з єдиного внеску списанню не підлягає і її має бути погашено платником.

Питання 6: Як діяти, якщо ФОП припинено 10.04.2018 р., і, відповідно, немає можливості змінити його адресу на підконтрольну територію.

Відповідь: Відповідно до пункту 63.5 статті 63 Кодексу фізичні особи – підприємці та особи, які мають намір провадити незалежну професійну діяльність, підлягають взяттю на облік як самозайняті особи у контролюючих органах згідно з Кодексом.

Порядок зняття з обліку у контролюючих органах самозайнятих осіб визначений:

як платників податків – статтею 67 Кодексу та розділом XI Порядку обліку платників податків і зборів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1588, zareєстрованим у Міністерстві юстиції України 29.12.2011 за № 1562/20300 (далі – Порядок № 1588);

як платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок) – статтею 5 розділу II Закону № 2464 та пунктом 8 розділу IV Порядку обліку платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.11.2014 № 1162, zareєстрованим у Міністерстві юстиції України 03.12.2014 за № 1553/26330.

Відповідно до пункту 65.10 статті 65 Кодексу підставою для внесення до Державного реєстру фізичних осіб – платників податків запису про припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця чи незалежної професійної діяльності фізичної особи, зокрема, є:

внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР) запису про державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичної особи підприємця – з дати державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця;

припинення або зупинення незалежної професійної діяльності або зміни організаційної форми відповідної діяльності з незалежної (індивідуальної) на іншу – з дати прийняття уповноваженим органом відповідного рішення або іншої дати, визначеної законом, що регулює реєстрацію відповідної незалежної професійної діяльності, датою припинення, зупинення або зміни організаційної форми відповідної діяльності з незалежної (індивідуальної) на іншу.

Державна реєстрація (реєстрація) припинення підприємницької чи незалежної професійної діяльності фізичної особи або внесення до Реєстру самозайнятих осіб запису про припинення такої діяльності фізичною особою не припиняє її зобов'язань, що виникли під час провадження підприємницької чи незалежної професійної діяльності, та не змінює строків, порядків виконання таких зобов'язань та застосування штрафних санкцій і нарахування пені за їх невиконання (підпункт 4 пункту 11.18 розділу XI Порядку № 1588).

Згідно з абзацом першим підпункту 6 пункту 11.18 розділу XI Порядку № 1588 після державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізична особа продовжує обліковуватись у контролюючих органах як фізична особа – платник податків, яка отримувала доходи від провадження підприємницької діяльності.

Така фізична особа має забезпечити остаточні розрахунки з податків від провадження підприємницької діяльності, в установлені строки подати відповідному контролюючому органу декларацію за останній базовий податковий (звітний) період, в якій відображаються виключно доходи від проведення підприємницької діяльності (абзац другий підпункту 6 пункту 11.18 розділу XI Порядку № 1588).

Відповідно до частини першої статті 5 Закону № 2464 зняття з обліку платників єдиного внеску – фізичних осіб – підприємців здійснюється на підставі відомостей з реєстраційної картки, наданих державним реєстратором, після проведення передбачених законодавством перевірок платників та проведення остаточного розрахунку.

Зняття з обліку фізичних осіб, які здійснюють незалежну професійну діяльність, як платників податків та платників єдиного внеску здійснюється податковими органами, за їхньою заявою після проведення передбачених законодавством перевірок платників, звірення розрахунків та проведення остаточного розрахунку.

Після державної реєстрації припинення підприємницької діяльності/реєстрації припинення або зупинення незалежної професійної діяльності фізичною особою, яка є внутрішньо переміщеною особою, процедури та дії, визначені пунктом 11.18 розділу XI Порядку № 1588, можуть проводитися за місцем реєстрації фактичного місця проживання такої внутрішньо переміщеної особи в разі її звернення до відповідного контролюючого органу із документальним підтвердженням особи та довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, копія якої подається до контролюючого органу (абзац третій підпункту 6 пункту 11.18 розділу XI Порядку № 1588).

Враховуючи викладене, після внесення до ЄДР запису про проведення державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця або припинення/ зупинення незалежної професійної діяльності або зміни організаційної форми відповідної діяльності з незалежної (індивідуальної) на іншу, процедури та дії по зняттю з обліку фізичних осіб – підприємців та фізичних осіб, які здійснюють незалежну професійну діяльність, місцем проживання яких є тимчасово окупована російською федерацією територія України, проводяться контролюючим органом за місцем реєстрації фактичного місця проживання такої внутрішньо переміщеної особи в разі її звернення до відповідного контролюючого органу із документальним підтвердженням особи та довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, копія якої подається до контролюючого органу.

При цьому, фізичній особі необхідно забезпечити остаточні розрахунки з податків та єдиного внеску від провадження підприємницької діяльності/незалежної професійної діяльності та подати декларацію за останній базовий податковий (звітний) період, в якій відображаються виключно доходи від проведення підприємницької діяльності.

Ситуація: ДПС України у своїй відповіді від 25.07.2025 № 793/2/99-00-21-03-02-02 на запит від 18.07.2025 № 04-32/10-2025/167148 зазначила, що заява за формою № 20-ОПП має бути подана протягом 10 робочих днів з дня внесення змін до правовстановлюючих документів (свідоцтва про право власності, договори тощо) у зв'язку з перейменуванням вулиці, на якій знаходиться об'єкт нерухомого майна, а також змін до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Питання 1: Як діяти, якщо зміни, пов'язані з перейменуванням вулиці, не були внесені до правовстановлюючих документів та/або договору оренди?

Чи потрібно подавати заяву за формою № 20-ОПП та вносити зміни до реєстраційних даних РРО/ПРРО у зв'язку з перейменуванням вулиці, якщо відповідні зміни до правовстановлюючих документів та/або договору оренди щодо назви вулиці, де розташований об'єкт нерухомості, не вносилися?

Питання 2: У який строк необхідно подати заяву за формою № 20-ОПП про зміну назви вулиці?

Відповідь на питання 1-2: Відповідно до статті 2 Закону України від 06 липня 1995 року № 265/95-ВР «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», дія якого поширюється на усіх суб'єктів господарювання, їх господарські одиниці та представників (уповноважених осіб) суб'єктів господарювання, які здійснюють розрахункові операції у готівковій та/або безготівковій формі, місце проведення розрахунків – місце, де здійснюються розрахунки із покупцем за продані товари (надані послуги) та зберігаються отримані за реалізовані товари (надані послуги) готівкові кошти, а також місце отримання покупцем попередньо оплачених товарів (послуг) із застосуванням платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо.

Адреса господарської одиниці є обов'язковим реквізитом фіскального чеку згідно з пунктом 2 розділу II Положення про форму та зміст розрахункових документів/електронних розрахункових документів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 21.01.2016 № 13, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 11.02.2016 за № 220/28350.

Відповідно до пункту 2 розділу I та пункту 2 розділу II вказаного Положення № 13 адреса господарської одиниці – адреса, яка зазначена в документі на право власності чи користування господарською одиницею (назва населеного пункту, назва вулиці, номер будинку/офісу/квартири) та повідомлена ДПС формою 20-ОПП (рядок 3).

Обов'язок платників податків повідомляти контролюючі органи про об'єкти оподаткування і об'єкти, пов'язані з оподаткуванням (далі – об'єкт оподаткування) протягом 10 робочих днів після їх реєстрації, створення, відкриття, чи у разі змін відомостей про них, визначений пунктом 63.3 статті 63 Кодексу та розділом VIII Порядку № 1588.

Правові основи регулювання відносин та діяльності, пов'язаних із встановленням назв географічних об'єктів, а також унормуванням, обліком, реєстрацією, використанням та збереженням географічних назв встановлені Законом України від 31 травня 2005 року № 2604-IV «Про географічні назви» (далі – Закон № 2604).

Статтею 5 Закону № 2604 передбачені випадки, коли проводиться перейменування назв географічних об'єктів, зокрема, перейменування здійснюється у разі необхідності приведення назви географічного об'єкта у відповідність із вимогами Закону України від 09 квітня 2015 року № 317-VIII «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», Закону України від 21 березня 2023 року № 3005-IX «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

Статтею 10 Закону № 2604 визначено, що географічні назви, встановлені згідно з цим Законом, є обов'язковими для застосування органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та

організаціями, медіа, а також у навчальних, картографічних, довідкових, енциклопедичних виданнях, оголошеннях, рекламах, вивісках, дорожніх показниках, поштових відправленнях та інших сферах їхнього офіційного застосування.

Відповідно до частини першої статті 7 Закону № 2604 найменування та перейменування географічних об'єктів, у межах визначених законом повноважень та відповідно до вимог цього Закону, зокрема, розташованих на території села, селища, міста, здійснюють відповідно сільські, селищні, міські ради.

Відповідно до частини п'ятої статті 59 Закону України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування нормативно-правового характеру набирають чинності з дня їх офіційного оприлюднення, якщо органом чи посадовою особою не встановлено пізніший строк введення цих актів у дію.

Гарантією забезпечення права доступу до інформації щодо таких актів є їх оприлюднення в порядку згідно з пунктом 11 цього Закону. Після оприлюднення такі акти вважаються доведеними до відома населення.

Отже, після перейменування вулиці, суб'єкти господарювання зобов'язані у розрахункових документах (фіскальних чеках) вказувати адресу господарської одиниці, яка є юридично визнаною, і така адреса має кореспондуватись із відомостями, що містяться у документі на право власності/користування господарською одиницею, з урахуванням нормативно-правових актів щодо перейменування назв географічних об'єктів.

Відповідно, суб'єкт господарювання має здійснити перереєстрацію реєстратора розрахункових операцій/програмного реєстратора розрахункових операцій (далі – РРО/ПРРО), що застосовуються у такій господарській одиниці. Для цього, керуючись пунктом 63.3 статті 63 Кодексу та пунктами 8.4, 8.5 розділу VIII Порядку № 1588, суб'єкту господарювання необхідно, подати заяву про об'єкти оподаткування або об'єкти, пов'язані з оподаткуванням або через які провадиться діяльність, за формою № 20-ОПП (далі – заява № 20-ОПП), з оновленою інформацією про об'єкт оподаткування. Після внесення змін у дані про місцезнаходження (адресу) об'єкта оподаткування суб'єкт господарювання проводить перереєстрацію РРО/ПРРО у контролюючому органі.

Відомості щодо господарської одиниці в реєстраційній заяві, для перереєстрації РРО/ПРРО, та у розрахунковому документі (фіскальному чеку) мають відповідати відомостям, зазначеним у заяві № 20-ОПП, щодо об'єкта оподаткування, на який, як на господарську одиницю, зареєстровано РРО/ПРРО.